

Gerichte call circulaire voedselketen 2022

*OVAM/Vlaanderen Circulair nodigt partnerschappen van lokale overheden, ondernemingen, onderzoeksinstituten en organisaties uit om **experimenteer-, demonstratie- en disseminatieprojecten** in te dienen over circulaire voedselketen.*

1 Situering

1.1 Belang van een circulaire voedselketen

De agrovoedingssector is een van de belangrijkste economische sectoren in Vlaanderen. Volgens de laatst beschikbare cijfers (2016) telde het Vlaamse agrobusinesscomplex (ABC) 34.325 bedrijven. In de verschillende takken van het ABC (inclusief zelfstandigen in land- en tuinbouw) waren bijna 152.000 personen aan het werk. Dat komt overeen met ongeveer 5,5% van de totale werkende bevolking in het Vlaamse Gewest. ABC-bedrijven investeerden toen voor een bedrag van 2,04 miljard euro. De omzet van het ABC is de laatste jaren sterk toegenomen en bedraagt 61,7 miljard euro omzet. Die groei is vooral te danken aan de voedingsindustrie, die een omzet haalt van 39,7 miljard euro. De toegevoegde waarde van het ABC bedroeg 8,3 miljard euro (bron: Departement Landbouw & Visserij). Maar de voedselketen staat ook voor een aantal uitdagingen om verder te verduurzamen.

De circulaire economie biedt mogelijkheden om deze uitdagingen aan te pakken. De werkgenda wil de circulariteit binnen de voedselketen naar een hoger niveau brengen: een circulariteit 2.0.

De cirkel is niet volledig gesloten. De verschillende sectoren zijn in de loop der tijd steeds meer externe inputs gaan gebruiken en zijn verantwoordelijk voor emissies naar de omgeving. De focus ligt momenteel vooral op het verduurzamen van de interne processen en het verminderen van productieverliezen. Die focus heeft zijn beperkingen om de materiaalvoetafdruk van de volledige voedselketen te minimaliseren. Om een stap verder te gaan **is een systeemperspectief nodig waarbij de focus zich verplaatst van een individuele actor naar de samenhang van die individuele uitdagingen** om te komen tot een kans voor de gehele voedselketen.

Zo'n transformatie maakt duidelijk dat voor een circulaire voedselketen veel partijen rond de tafel moeten komen. Samenwerkingsverbanden staan hierbij centraal. Alle actoren in de keten – de land-

en tuinbouwers, de veilingen, de toeleveranciers, de voedings-verwerkende bedrijven, de retail, de horeca en catering, de huishoudens en de afvalverwerkers – dragen hieraan bij en werken vanuit een zero-waste mindset aan nieuwe businessmodellen. Beleidsmakers creëren een stimulerend kader. Onderzoekers zoeken naar implementeerbare en innovatieve oplossingen. Maar ook het middenveld en de financiële sector heeft zijn rol te spelen bij deze transitie.

Met de werkagenda willen we zorgen voor een stroomversnelling in Vlaanderen, voortbouwend op bestaande sterktes. We versterken de implementatie van het circulair ontwerpen, produceren en consumeren van voedsel en voeder. Geslaagde circulaire innovaties verankeren, dupliceren of schalen we op. We maken samen de omslag naar een circulaire voedselketen waarbij geen grondstoffen verloren gaan, en ook economisch gevaloriseerd kunnen worden.

1.2 Belang van het terugdringen van voedselverlies

Omwille van de recente, maatschappelijke uitdagingen en omwille van het feit dat voeding één van de basisbehoeften is, is het terugdringen van voedselverlies een prioritaire doelstelling. Het voorkomen, reduceren, herverdelen, herwerken,... van voedselverlies en anderzijds het valoriseren van voedselreststromen in de voedselketen is dan ook één van de prioriteiten van de agrovoedingsketen.

Het terugdringen van voedselverlies en het hoogwaardig valoriseren van voedselreststromen

- verbetert de voedselzekerheid - de toegang die mensen hebben tot voedsel, zowel in Vlaanderen als in de rest van de wereld.
- vermindert economische verliezen en leidt tot meer efficiëntie en innovatie in de voedselketen.
- draagt bij tot een klimaatvriendelijke voedselketen met een lagere milieu-impact.

Het voorkomen van voedselverlies leidt tot **directe besparingen bij huishoudens**. In 2016 bedroeg de kostprijs van het voedselverlies bij een gemiddeld Vlaams huishouden zo'n 370 euro ([Bron](#)). Met de actuele stijgende voedingsprijzen zal de mogelijke besparing van preventieacties een stuk hoger liggen. Bedrijven uit de verschillende schakels van de agrovoedingsketen kunnen de consument daarbij ondersteunen via slimme innovaties (denk bv. aan slimme houdbaarheidsdata) en nieuwe modellen (bv. TooGoodToGo)

Door in te zetten op het herverdelen van overschotten en het verwerken van ondergewaardeerde stromen in nieuwe voedingsproducten, onder meer via sociale distributieplatformen, voedselbanken en circulaire voedselhubs, kan **directe hulp** geboden worden aan de groeiende groep mensen in voedselarmoede. Het directe effect is een groter en meer gediversifieerd voedselaanbod voor mensen die hierop beroep moeten doen. Er is eveneens een structureel en lange termijn positief effect door de eraan gelinkte (sociale) tewerkstelling en maatschappelijke integratie. Uit de resultaten van het recent afgeronde [Flavour](#) project bleek dat elke euro investering in dergelijke sociale economie initiatieven zo'n 7 tot 11 euro aan maatschappelijke meerwaarde opleverde.

Producenten en verwerkers kunnen door verliezen te reduceren en te innoveren met reststromen de efficiëntie van hun processen opdrijven. Daarnaast worden ze minder afhankelijk van duurder en schaarser wordende grondstoffen en stromingen in internationale aanvoerketens. Dit draagt niet alleen bij tot een verhoogde veerkracht van de bedrijven maar laat hen ook toe om **de kostprijs** van hun eindproduct te drukken (of de stijging ervan te beperken).

In elke stap van de productieketen tot en met de consumptiefase moet gekeken worden naar de reductie van voedselverliezen en mogelijke valorisatie van voedselreststromen tot voeding. Dit is een complex gegeven en om deze doeltreffend aan te pakken, is een **samenwerking** tussen de betrokken actoren noodzakelijk.

Deze call wil specifiek partnerschappen stimuleren die creatieve oplossingen en experimenten voorstellen rond voedselverlies en hoogwaardige valorisatie van voedselreststromen, zodat wat geproduceerd wordt ook effectief op het bord terechtkomt.

2 Samenwerking in de werkagenda voedselketen

De werkagenda voedselketen is een partnerschap binnen Vlaanderen Circulair, getrokken door het Departement Landbouw en Visserij en Fevia Vlaanderen. Ze worden daarin bijgestaan door een recent opgerichte Taskforce Circulaire Voedselketen, waarin 16 organisaties uit de maatschappelijke vijfhoek zijn toegetreden. De werkagenda is tot stand gekomen na een intensief participatietraject met deze stakeholders en andere spelers uit het veld.

De scope van de werkagenda voedselketen is de agrovoedingsketen inclusief consument en de materiaalfocus ligt op biograndstoffen (ook wel biomassa). De werkagenda heeft als overkoepelende ambitie om de materiaalvoetafdruk van de agro-voedingsketen en de ermee gepaarde gaande milieudruk te verlagen terwijl we het economische belang van het systeem in Vlaanderen verder willen optimaliseren. Dit willen we bereiken door te werken op drie pijlers: optimaal gebruik van biograndstoffen, voedselproducten en reststromen.

Het [startcharter van de werkagenda](#) bespreekt per pijler de doelen, de werkpaden ernaar toe en mogelijke actiepunten binnen de werkpaden. De werkpaden betreffen strategieën om de doelen te kunnen bereiken binnen de thema's samenwerking, logistiek, communicatie, innoveren en ondernemen, beleid en voedselontwerp.

Het Vlaamse voedingssysteem bevat intrinsiek reeds circulaire kenmerken en Vlaamse initiatieven streven vandaag succesvol naar meer circulariteit in de voedselketen. Met deze werkagenda willen we zorgen voor een stroomversnelling in Vlaanderen, voortbouwend op bestaande sterktes, maar ook nieuwe mogelijkheden verkennen en ontwikkelen. We versterken de implementatie van het circulair ontwerpen, produceren en consumeren van voedsel en voeder (ook voor huisdieren). Geslaagde circulaire innovaties verankeren, dupliceren of schalen we op.

Om te zorgen voor opschaling, om nieuwe innovaties en experimenten in de markt te zetten, zullen (ver)nieuwende samenwerkingen opgestart moeten worden voorbij de eigen bedrijfspoorten, voorbij de eigen know-how en business as usual. Om dit soort initiatieven te ondersteunen, roept Vlaanderen Circulair/Ovam op tot vernieuwende-, experimentele-, demonstratie- en disseminatie projecten.

Bijlage 1: Overzicht van het actieplan circulaire voedselketen

3 OPROEP circulaire voedselketen

3.1 Organisatie

Ter ondersteuning van de werkgenda voedselketen lanceert OVAM/Vlaanderen Circulair een projectcall “Circulaire voedselketen”.

3.2 Focus van de call

De inhoudelijke focus van de call is de **preventie van voedselverlies en hoogwaardige valorisatie van voedselreststromen, volgens de cascade van waardebehoud**. De scope ligt op hoogwaardige valorisatie richting **voeding** (direct of indirect via voeder), zodat de voedselkringloop gesloten kan worden. Dit geldt voor de gehele (agro-) voedingsketen inclusief de consumptiefase.

Om de complexiteit van de preventie van voedselverlies en de valorisatie van reststromen doeltreffend aan te pakken, is een **samenwerking** tussen de betrokken actoren noodzakelijk. Deze call wil specifiek partnerschappen stimuleren die creatieve oplossingen en experimenten voorstellen rond voedselverlies en hoogwaardige valorisatie van voedselreststromen, zodat wat geproduceerd wordt ook effectief op het bord terecht komt. Voedselverlies voorkomen is een prioriteit in het huidige economische klimaat.

Deze oproep richt zich naar **projecten in de praktijk**; concrete, meetbare en zichtbare acties, die op het niveau van waardeketens en ecosystemen het verschil kunnen maken.

Er dient tevens ook aandacht te gaan naar de complementariteit zowel met andere (bestaande) projecten en acties als met het bestaande instrumentarium beschikbaar bij de verschillende beleidsdomeinen. Deze oproep wil vooral samenwerkingsverbanden ondersteunen, die buiten de bestaande subsidieregelingen en het regulier dienstenaanbod vallen.

Bijlage 2: toelichting technische begrippen

3.3 Verantwoording

De preventie van voedselverlies en hoogwaardige valorisatie van voedselreststromen is een breed gedragen prioriteit in de werkgenda circulaire voedselketen. Een groot deel van de werkpaden kunnen ingezet worden om hierrond te werken, en dat binnen alle drie de pijlers: optimaal gebruik van biograndstoffen, optimaal gebruik van voedselproducten en optimaal gebruik van reststromen. De geïnventariseerde actiepistes en daarin geïnteresseerde stakeholders kunnen daarbij inspireren en helpen bij de opbouw van projectconsortia.

We geven hiermee ook een boost aan de realisatie van de doelstellingen van het Actieplan Voedselverlies en Biomassareststromen circulair 2021-2025. [Actieplan voedselverlies en biomassareststromen circulair 2021-2025 \(vlaanderen.be\)](#). Dit actieplan omvat 10 actieprogramma's waarin acties worden gestipuleerd om preventie en valorisatie van voedselreststromen in Vlaanderen te optimaliseren.

Deze oproep kadert dan ook in de Sustainable Development Goal 12.3 en de in 2023 te verwachten Europese doelstelling terzake.

3.4 Voor wie

De subsidies zijn bestemd voor **partnerschappen** van lokale of provinciale overheden, (sociale) ondernemingen, onderzoeksinstellingen, organisaties die de circulariteit van de voedselketen willen verhogen en een experimenteer-, demonstratie- en disseminatieproject uitwerken rond de gestelde focus (zie 3.2).

3.5 Looptijd

De uiterste datum voor indiening is: **maandag 14 november 2022 om 9u.**

De goedgekeurde projecten moeten starten vóór 31 december 2022 en mogen maximaal 24 maanden duren. Het gesubsidieerde project kan deel uitmaken van een ruimer project, dat langer loopt.

3.6 Wat zijn de vereiste kenmerken voor deze gerichte oproep?

Inhoudelijk criteria

- Deze oproep is gericht op samenwerkingsprojecten/partnerschappen die een concrete bijdrage willen leveren aan de doelen van de werkgenda circulaire voedselketen. In de werkgenda zijn concrete werkpaden en actiepistes gedefinieerd die ter inspiratie voor projectvoorstellen kunnen dienen. [Werkpaden & acties - Vlaanderen Circulair \(vlaanderen-circulair.be\)](https://www.vlaanderen-circulair.be).
- De oproep richt zich tot experimenteer-, demonstratie- en disseminatieprojecten.
- De inhoudelijke focus van de call is de **preventie van voedselverlies en hoogwaardige valorisatie van voedselreststromen tot voeding, volgens de cascade van waardebehoud**. Dit geldt voor de gehele (agro-) voedingswaardeketen inclusief de consumptiefase. Met hoogwaardig wordt bedoeld dat voedselverlies en voedselreststromen gevaloriseerd worden richting **voedsel**.

Andere criteria

- **Innovatie** in de circulaire voedselketen
 - Hoe draagt het project bij tot een innovatie op het niveau van de voedselketen of het bredere voedselsysteem?
 - Welke innovatie kan een sterke impact hebben op het vermijden van voedselverlies?
 - Welke (systemische) knelpunten worden aangepakt, zodat voedselverlies voorkomen wordt?
 - Innovaties kunnen betrekking hebben op samenwerking, logistiek, communicatie, ondernemen, beleid en voedselontwerp.
- **Economische-, sociale- en maatschappelijke relevantie**, impact en opschaalbaarheid
 - Zal dit innovatieve concept op grotere schaal kunnen hergebruikt worden?
 - Heeft het project ook een sociale meerwaarde, zodat elke Vlaamse burger toegang heeft tot gezonde voeding?
 - Wat is de duurzaamheid (economisch, ecologisch, sociaal) van de innovatie op korte en lange termijn?
 - Wat is de impact van de innovatie op de preventie van voedselverlies en valorisatie van voedselreststromen? (hoeveelheden, voedselarmoede, milieu-impact, euro's)
 - Worden er indicatoren gebruikt voor de opvolging van het project en de impact ervan?
- **Relevant partnersamenwerking** in en over de keten heen en gebaseerd op consortia

- Gaat het partnerschap voorbij de bedrijfspoort en de eigen comfortzone?
- Worden er verschillende complementaire partijen uit de keten en de maatschappelijke vijfhoek betrokken?
- Biedt de wisselwerking en de ervaring binnen het partnerschap voldoende garantie tot een succesvolle uitrol?
- **de leer-, demonstratie- en disseminatiewaarde** van het project
 - Wat is de voorbeeldwaarde voor wat betreft de impact van het project op de circulariteit van de voedselketen en specifiek op het vermijden van voedselverlies?
 - Wordt er voldoende aandacht besteed aan het capteren van leerlessen?
 - Welke goede praktijken kunnen gedeeld worden? En via welke kanalen wordt dit voorzien?

Plan van aanpak: Maak een duidelijk stappenplan voor het project

- Beschrijf een duidelijk uitgewerkte planning, met een opsplitsing in werkpakketten
- Per werkpakket wordt de planning en te verwachten output uitgewerkt
- Per werkpakket blijkt duidelijk welke **rollen en engagementen** er opgenomen worden door welke partners
- Per werkpakket dient een realistische budgetraming opgesteld te worden, die opgesplitst is naar aard van de kost.

Niet in deze oproep:

Projecten met als hoofddoel fundamenteel onderzoek of uitsluitende investeringsaanvragen worden uitgesloten.

3.7 Projectfinanciering

Maximaal 80% van de subsidiabele projectkosten wordt gefinancierd, met een maximaal subsidiebedrag van € 100.000. Het globale projectbudget mag het bedrag van € 125.000 overschrijden, maar geeft geen recht op bijkomende subsidies. In het geval het ingediende project een deel van een globaal project is, moet er voor het ingediende project een aparte budgetraming opgemaakt te worden. De budgetraming van het globale project wordt in hoofdlijnen opgegeven.

Vanuit OVAM/Vlaanderen Circulair wordt maximaal 80% van het subsidiabel projectbudget gefinancierd. De initiatiefnemer of het consortium draagt de resterende projectkosten en geeft aan hoe deze gefinancierd zullen worden.

De subsidiabele kosten zijn enkel deze die gerelateerd zijn aan het project en niet behoren tot de reguliere activiteiten van de deelnemende partners.

De de-minimisregel vereiste is op alle ondernemingen in het consortium van toepassing. Alle ondernemingen van het indienend partnerschap moeten in het indienformulier hun statuut ten aanzien van ontvangen staatssteun duidelijk opgeven.

[Veelgestelde vragen: De-minimis | Agentschap Innoveren en Ondernemen \(vlaio.be\)](#)

3.8 publieke communicatie

Bij de uitvoering van elke activiteit in het kader van een goedgekeurd project wordt het volgende vermeld: “Met steun van Vlaanderen Circulair”. Op alle publicaties, mededelingen en presentaties, wordt het logo duidelijk zichtbaar aangebracht. De projectindiener bezorgt van alle publicaties die hij zelf omtrent het gesubsidieerde project verspreidt een digitale versie aan Vlaanderen Circulair.

Vlaanderen Circulair zal van goedgekeurde projecten een publieke basisfiche opnemen op haar website. Hiervoor dient de communicatiefiche generator gebruikt te worden. Indien Vlaanderen Circulair deze en andere informatie publiek wil communiceren, zal dit steeds in onderling overleg gebeuren, met respect voor de communicatiestrategie en -timing van de project-eigenaars.

4 Kosten- en financieringsmodel

Volgende kosten komen in aanmerking om opgenomen te worden in het project.

4.1 Personeelskosten

Personeelskosten van medewerkers worden berekend op basis van het aantal mensdagen en een loonkost per dag. Voor alle medewerkers van alle partnerorganisaties moet een tijdsregistratie gebeuren van het aantal gewerkte mensdagen per werkpakket, zoals vermeld in het plan van aanpak van de projectaanvraag.

De aangegeven kosten voor personeel zijn in lijn met de normale verloning in de betrokken sector en voor de voorgestelde profielen.

4.2 Onderaanneming

Onderaannemingskosten kunnen aanvaard worden als directe werkingskosten onder die voorwaarde dat het een bepaalde en afgelijnde opdracht betreft. Deze kosten dienen als dusdanig opgegeven te worden in de budgettabel bij indiening. Indien niet opgegeven in de ingediende budgettabel, mogen deeltaken nooit geheel of gedeeltelijk in onderaanneming worden gegeven zonder de voorafgaande toestemming van OVAM/Vlaanderen Circulair. In elk geval geldt ook hier het billijkheidsprincipe: de leverancier met de beste prijs/kwaliteitverhouding wordt gekozen.

4.3 Werkingskosten

Werkingsmiddelen zijn alleen in te geven in zoverre zij er precies op gericht zijn om het project uit te voeren, expertise hiervoor in te winnen, de leerlessen te capteren en te analyseren en om de kennis te delen in het werkveld. De normale onderzoeks-, design- en andere kosten die in een normaal (niet circulair) project ook zouden gemaakt worden, kunnen niet worden ingebracht. Deze die gericht zijn op de circulaire oplossingen wel.

De indirecte werkingskosten (overheadkosten) bedragen maximaal 20% van de personeelskosten.

4.4 Investeringskosten

Investeringskosten (in infrastructuur, materialen of werktuigen) in zoverre ze direct relevant zijn voor dit project en geen deel uitmaken van de normale investeringen die de initiatiefnemer moet doen in zijn normale bedrijfsvoering. De uitsluitende relevantie voor dit project dient te worden aangetoond. Enkel de afschrijvingskosten gedurende de gebruiksduur binnen het project worden ingebracht.

! Voor BTW-plichtige deelnemers aanvaarden we de kosten exclusief BTW.

5 Selectie en Evaluatie

5.1 Selectiecommissie

De minister beslist op basis van een advies van een selectiecommissie. Deze selectiecommissie is samengesteld uit overheidsexperten met kennis van de circulaire voedselketen.

De beoordeling gebeurt aan de hand van een correct en volledig ingevuld indienformulier, inclusief de gevraagde bijlagen.

De beoordeling van de effectief ingediende projecten gebeurt op basis van de hieronder gedefinieerde ontvankelijkheids- en evaluatiecriteria. Er is geen garantie dat alle projecten die gunstig beoordeeld worden, gesubsidieerd kunnen worden. Daarom wordt er een ranking gemaakt van de gunstig beoordeelde projecten. De projecten worden volgens deze ranking gefinancierd tot de middelen die beschikbaar gesteld worden voor deze oproep uitgeput zijn.

5.2 Stap 1: Ontvankelijkheidscriteria

Om voor verdere selectie in aanmerking te komen, dienen de ingediende voorstellen aan volgende ontvankelijkheidscriteria te voldoen:

*5.2.1 Voor de deelnemende ondernemingen: de grens inzake **staatssteun** is nog niet overschreden*

De de-minimisregeling inzake staatssteun is van toepassing op alle ondernemingen in het partnerschap.

Op alle ondernemingen die deel uit maken van het partnerschap zijn de regels betreffende de de-minimissteun, zoals neergelegd in Verordening (EG) 1998/2006 van de Europese Commissie van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op de-minimissteun (of elke Verordening die deze vervangt), van toepassing. Bij de opmaak van dit oproepdocument houdt deze Verordening concreet in dat in een periode van drie belastingjaren nog geen € 200.000 aan staatssteun is verleend of toegekend. Alle ondernemingen van het indienend partnerschap moeten in het indienformulier hun statuut ten aanzien van ontvangen staatssteun duidelijk opgeven. Door de Coronacrisis heeft de Commissie een bijzondere mededeling aangenomen inzake staatssteun. Steun gegeven in het kader van Corona telt niet mee voor de de-minimis.

[Veelgestelde vragen: De-minimis | Agentschap Innoveren en Ondernemen \(vlaio.be\)](#)

5.2.2 *Bereidheid tot het delen van kennis over de geleerde lessen uit deze projecten met Vlaanderen Circulair.*

De indiener dient op te geven hoe de leerlessen worden gecaptureerd en de resultaten en de algemene werkwijze zullen worden bekendgemaakt en verspreid in het werkveld.

De disseminatie-actie doet geenszins afbreuk aan de oorspronkelijke eigendomsrechten en algemene confidentialiteitsgaranties over de details van de aangewende techniek. Vlaanderen Circulair zal van goedgekeurde projecten een publieke basisfiche opnemen op haar website. Indien Vlaanderen Circulair deze en andere informatie publiek wil communiceren, zal dit steeds in onderling overleg gebeuren, met respect voor de communicatiestrategie en -timing van de project-eigenaars.

5.2.3 *Formele kenmerken vervuld:*

- **Volledig** ingevuld indienformulier via <https://www.cognitofoms.com/> (in opmaak)
- **Per partner** is een **ondertekeningsdocument** ondertekend door een wettige vertegenwoordiger of volmachtouder voor dit project;
- Een looptijd van het project waarvoor subsidies werden aangevraagd met start in 2022 en aflopend vóór 31 december 2024. Het gesubsidieerde project kan deel uitmaken van een ruimer project, dat langer loopt.
- Het project houdt rekening met een subsidie van maximum 80% van de subsidiabele projectkosten, met een maximaal subsidiebedrag van € 100.000. Een inbreng vanuit andere kanalen van minimaal 20% is voorzien.
- Indiening uiterlijk **maandag 14 november 2022 - 9u**. En volledig met ondertekeningsdocumenten toegevoegd.

Ingeval van eventuele tekorten op de ontvankelijkheidscriteria streeft OVAM/Vlaanderen Circulair naar een terugmelding aan de indiener(s) binnen de 3 werkdagen na de uiterste indiendatum (maandag 14 november 2022 om 10u). Een eenmalige bijsturing van het indiendossier door de indiener(s) op eventuele tekorten kan gebeuren binnen 2 werkdagen na deze terugmelding. Enkel projecten met een positieve ontvankelijkheidsbeoordeling gaan verder naar de tweede stap, namelijk de inhoudelijke beoordeling op basis van onderstaande evaluatiecriteria.

5.3 **Stap 2: Evaluatiecriteria**

De beoordeling gebeurt aan de hand van een correct en volledig ingevuld indienformulier. Voor de inhoudelijke beoordeling van de ingediende dossiers roept OVAM/Vlaanderen Circulair een selectiecommissie circulaire voedselketen samen. Deze hanteert volgende criteria voor de opmaak van de evaluatie. We behouden het recht voor om de kandidaten uit te nodigen voor een mondelinge toelichting van het project.

- **Inhoudelijke** geschiktheid van het voorgestelde 'project als innovatie in de circulaire voedselketen en specifiek rond de gestelde focus. In punt 3.6 vindt u de vereiste kenmerken van een beloftevol project voor de werkgenda circulaire voedselketen. De projecten worden qua inhoud op deze kenmerken afgetoetst. **(50 punten)**

- De adequaatheid van de voorgestelde **aanpak** van het project. De indiener maakt een projectomschrijving en budgetraming, rolverdeling en tijdsplanning op via de vragen van het indienformulier. Dit wordt beoordeeld op aanpak. Het samenwerkingsverband moet kwaliteitsvol zijn en wordt beoordeeld op relevantie voor het project. **(20 punten)**
- De **verhouding prijs/prestaties** van het project **(30 punten)**. In elk geval geldt het billijkheidsprincipe: het project met een goede verhouding prijs/prestatie wordt beter gerangschikt.

De indiener(s) **tonen minimaal 20% inbreng** aan uit andere financieringsbronnen. In de aanvraag wordt aangegeven op welke wijze het niet-subsidiabele deel van het project wordt gefinancierd. De financiering hiervan kan op verschillende manieren ingevuld worden, bijv. eigen inbreng, projecteigen opbrengsten, sponsoring in geld of sponsoring in natura.

De aangegeven kosten voor personeel en/of onderaanneming zijn in lijn met de normale verloning in de betrokken sector en voor de voorgestelde profielen. In de kostenstructuur binnen het project wordt aangetoond dat de kosten gemaakt worden om de circulaire innovatie in de voedselketen te financieren. De indiener(s) beantwoordt de vragen op het indienformulier zodanig dat het een evaluatie op basis van de evaluatiecriteria mogelijk maakt.

5.4 Stap 3: Beslissing minister

De selectiecommissie maakt haar advies over aan de administratie die dit voorlegt, samen met het volledige dossier aan de Inspectie van Financiën en vervolgens aan de bevoegde minister. De minister beslist via een ministeriële beslissing om over te gaan tot de subsidiëring of om de aanvraag te weigeren. Terugkoppeling omtrent deze evaluatiefase ontvangt u via mail.

6. Uitvoering, verloop en opvolging van de geselecteerde projecten

6.1 Inhoudelijke Opvolging

Elk project wordt opgevolgd door een expert uit de betrokken beleidsdomeinen. Vlaanderen Circulair zorgt voor de algemene opvolging en de coördinatie.

De projectindiener is gehouden aan het uitvoeren van het ingediende project. Eventuele wijzigingen zijn slechts mogelijk na goedkeuring van Vlaanderen Circulair.

6.2 Uitbetaling

Na een ministeriële beslissing tot goedkeuring van de subsidiëring van het project, wordt de projectindiener daarvan op de hoogte gebracht. De projectindiener wordt de financieel begunstigde van de steun. De indiener is eraan gehouden de steun aan de juiste partner over te maken, die deel uitmaakt van het consortium.

Er zal na goedkeuring van het project een voorschot betaald worden van **80 procent** van het subsidiabel bedrag.

Pas na de afronding en de positieve beoordeling van het eindrapport, zowel het inhoudelijke met een communicatiefiche, als het boekhoudkundige verslag zal **het saldo van 20 procent** vereffend kunnen worden.

De rapportage wordt uiterlijk twee maanden na het einde van de looptijd van het project ingediend bij OVAM/Vlaanderen Circulair.

Indien de werkelijke kosten lager zijn dan de raming van de uitgaven, wordt de subsidie herrekend op basis van de bewezen kosten. Bij een overschrijding van de bewezen kosten ten aanzien van de raming van de uitgaven, wordt geen bijkomende subsidie verleend. Alleen kosten die gemaakt worden binnen de termijn van uitvoering van de oproep 'circulaire voedselketen', komen in aanmerking voor subsidie.

6.3 Wijzigingen

Op gemotiveerd verzoek van de begunstigde kan goedkeuring gegeven worden om het oorspronkelijke projectvoorstel aan te passen.

Deze wijzigingen dienen voor het einde van de looptijd aangevraagd te worden, nadien worden geen wijzigingen meer aanvaard.

Indien het project niet zou leiden tot de gewenste doelstellingen, kan het project stopgezet worden na overleg met Vlaanderen Circulair. De al gedane kosten kunnen gesubsidieerd worden.

6.4 Rapportering

Zowel inhoudelijk als budgettair dient de rapportage te gebeuren via een **rapporteringsdocument** aangeleverd door OVAM/Vlaanderen Circulair. Deze rapportage dient te gebeuren in het nederlands.

6.4.1 Tussentijdse rapportering

Halfweg de looptijd van het project moeten de projectindieners een tussentijdse stand van zaken geven aan OVAM/Vlaanderen Circulair en aan de toegewezen expert voor opvolging. De rapportering dient te gebeuren volgens het sjabloon "rapporteringsdocument".

6.4.2 Eindrapport

Het eindverslag wordt bezorgd aan OVAM/Vlaanderen Circulair uiterlijk 2 maanden na afloop van het project.

6.4.3 Financieel verslag

Het financieel verslag biedt een overzicht van de gemaakte kosten met betrekking tot de realisatie van het project, per kostencategorie. Deze rapportering dient opgedeeld te worden volgens het sjabloon aangeleverd door Vlaanderen Circulair.

De bewijsstukken van gedane uitgaven (facturen, loonfiches) worden bij de indiener ter inzage beschikbaar gehouden voor de overheid en kunnen op eenvoudig verzoek aangeboden worden.

- Voor de personeelskosten worden loonfiches voorgelegd met het aantal gepresteerde mensdagen op het project. Deze stukken hebben uiteraard betrekking op de projectactiviteiten van de toegekende subsidie.
- Voor alle andere onkosten worden facturen voorgelegd met datum, omschrijving en hoeveelheden, gerelateerd aan het project.

Let op!

- Toon aan dat er geen sprake is van een dubbele subsidiëring van het project. Uit de staat van inkomsten moet duidelijk blijken van welke instanties een subsidie werd verkregen.
- Voor BTW-plichtige deelnemers aanvaarden we de kosten exclusief BTW.
- Pas nadat alle nodige stukken bij OVAM/Vlaanderen Circulair zijn ingediend, onderzocht en goedgekeurd, wordt het saldo gestort.
- Als de kosten lager zijn dan de toegekende subsidie, wordt het overschot teruggevorderd of afgehouden van het saldo.
- Als geen afrekeningsdossier ingediend wordt (of als dit niet tijdig gebeurt), worden de verkregen voorschotten teruggevorderd.
- Vlaanderen Circulair behoudt ten allen tijde het recht de betaling van de vergoedingen bijkomend afhankelijk te maken van inzage en goedkeuring van bijkomende kostenstaving, zoals loonfiches, facturen van leveranciers en de betaalbewijzen hierover.

6.4.4 Inhoudelijk verslag

Het inhoudelijk verslag omvat:

- een beschrijving van het verloop van het project, resultaten, maatschappelijke en economische meerwaarde en leerpunten. Volgens de structuur van het rapporteringsdocument.
- een communicatiefiche waarin het project, de resultaten en eventuele meerwaarde en leerlessen worden beschreven in een helder taalgebruik, die gehanteerd zal worden voor de communicatie naar buiten uit.

Het is de indiener van het project zelf die de inhoud ervan bepaalt. Het betreft dus geen bedrijfsgeheimen, en de disseminatie zal geenszins het competitief voordeel van de indieners teniet doen. Integendeel: de indieners van het project kunnen net een voortrekkersrol opnemen. Ze kunnen als eersten hun kennis en kunde op grotere schaal verder gaan exploiteren. Andere overheden, organisaties, ondernemingen, kennisinstellingen en burgers volgen. De vele acties zorgen voor de shift. Indien Vlaanderen Circulair wenst te communiceren over het project met meer gedetailleerde of andere informatie dan deze informatie die de fiche bevat, dan gebeurt dit in onderling overleg met de indieners.

7 Communicatie, publicatie en logo

Elke externe communicatie rond de desbetreffende projecten moet melding maken van de ondersteuning door Vlaanderen Circulair. Dit dient te gebeuren door het logo op elke communicatie te plaatsen, alsook de vermelding “met de steun van OVAM/Vlaanderen Circulair”.

U vindt dit logo op: [Communicatie-kit voor partners - Vlaanderen Circulair \(vlaanderen-circulair.be\)](https://www.vlaanderen-circulair.be)

8 Overzicht van de documenten

Alle documenten zijn beschikbaar op: <http://www.vlaanderen-circulair.be/nl/open-call>

De documenten zijn:

- het Informatiebrochure
- het (online) indienformulier
- het ondertekeningsdocument
- het rapporteringsdocument
- bijlagen:
 1. Overzicht van het actieplan circulaire voedselketen
 2. toelichting technische begrippen
 3. het startcharter
 4. conceptueel kader

BIJLAGE 1 - 3 pijlers van de werkagenda circulaire voedselketen

Pijler 1: Optimaal gebruik van biograndstoffen

We verhogen de circulariteit van bestaande primaire productiesystemen

- via het testen en rendabel maken van kringlooplandbouw

Stromen die voorheen werden afgevoerd als reststroom of als emissie (zoals kooldioxide, stikstof en fosfaat) worden binnen (groepen van) landbouwbedrijven hergebruikt, zodat de benodigde inputs worden geminimaliseerd. Kringloopbedrijven combineren plant-plant-, plant-dier- of dier-dierproductie zodat een reststroom uit de productie van het één gebruikt wordt als input voor de productie van het ander. Regeneratieve productiemethodes zetten in op gezonde bodem.

- via een brede en snellere implementatie van precisielandbouw

Via het gebruik van GPS, sensoren op de grond of vanuit de lucht, en computers op de landbouwmachines slagen we erin met zo weinig mogelijk externe inputs (zoals kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen) maximale kwaliteit en opbrengst te bereiken.

- via circulaire ondersteuning vanuit de toelevering

Toeleveranciers leveren substraten, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, zaden en technologie aan die de primaire sector ondersteunt binnen een circulaire economie.

- Via inzet op een circulaire visserij & aquacultuur

Via het stimuleren van bestaande initiatieven zoals selectiever vissen, hoogwaardig gebruiken van discards, valoriseren reststromen, enz.

We ontwikkelen en schalen nieuwe circulaire productiesystemen en culturen op die (bijna) geen klassieke landbouwgrond gebruiken.

- We zetten in op circulaire tuinbouw van de toekomst en ontwikkelen nieuwe systemen die zuinig omspringen met ruimte en land (bv. verticale landbouw of aquacultuur), met de bedoeling om op weinig oppervlakte en met zo weinig mogelijk input voor maximale output te zorgen.
- We zetten maximaal in op nieuwe culturen (zoals bv. insecten, algen en eendenkroos) zoveel als mogelijk gekweekt op basis van reststromen uit de agrovoeding (met respect voor de cascade van waardebehoud).

We verhogen de circulariteit in bestaande verwerkings- en distributiesystemen van voedingsproducten.

Bij het ontwikkelen van een voedingsproduct van boer tot bord wordt systematisch nagedacht over een circulair model waarbij alle onderdelen van de biograndstof optimaal gebruikt worden. We gaan hierbij verder dan het beperken van het gebruik van hulpbronnen (water, energie, verpakkingen, ...).

- Vernieuwende voedselproducten met circulaire ingrediëntkeuzes worden ontworpen en vermarkt.
- Het ontstaan voedselverliezen en nevenstromen wordt zoveel als mogelijk vermeden door verder te bouwen op de al sterk doorgedreven optimalisatie van grondstofgebruik in de voedingsverwerkende industrie.
- De logistieke keten van (verse) voeding van producent naar retailers is geoptimaliseerd om voedselverlies te voorkomen. We benutten hierbij technologische innovaties ten volle. Zo vergroten we de kennis omtrent en de instrumenten voor slim voorraadbeheer in de retail, waarbij maximaal aan de vraag van klanten wordt voldaan én zo weinig mogelijk onverkochte koopwaar ontstaat.

Pijler 2: Optimaal gebruik van voedsel

We streven naar een brede acceptatie van een voedingspatroon met een lage grondstoffenimpact, in lijn met de milieuvriendelijke voedingsdriehoek. Dit betekent onder andere dat:

- We in verhouding vaker kiezen voor plantaardige eiwitten en plantaardige of dierlijke eiwitten met een lage grondstoffenimpact.
- We voedselverlies vermijden.
- We overconsumptie vermijden.

We hebben hierbij aandacht voor acties die zich zowel richten op of uitgevoerd worden door de horeca, catering, retail en consumenten.

- We creëren een voedselomgeving waar het aanbod aan voedsel met een lage grondstoffenimpact gemakkelijk bereikbaar en consumeerbaar is en dit ook betaalbaar is voor kwetsbare groepen.
- We informeren en sensibiliseren consumenten op een eenvoudige en wetenschappelijk onderbouwde manier over de grondstoffenimpact van voeding.

We willen hier ook werken aan het verlagen van de grondstoffenimpact van het voedingspatroon van onze huisdieren.

Pijler 3: Optimaal gebruik van reststromen

Alle stromen in de voedselketen worden als waardevolle grondstoffen beschouwd zonder dat we hoeven te spreken van reststromen, afvalstromen of bijproducten. Zowel de producent van de stromen als de gebruiker erkennen de belangrijke intrinsieke waarde van de stromen die zij in handen hebben en zorgen voor een zo hoogwaardig mogelijk hergebruik, in lijn met de cascade van waardebehoud. Wanneer de meest hoogwaardige toepassing (tijdelijk) niet haalbaar is, omdat bijvoorbeeld de marktvaart beperkt is of de conversieroutes nog niet kunnen concurreren met de gangbare routes, kunnen toepassingen lager op de cascade (voeder of 'biobased' materialen in de plaats van voeding) een tijdelijk alternatief zijn.

- **We hebben een zicht op de beschikbare stromen** (volumes, karakteristieken, locaties). We zoeken naar de beste conversieroutes en houden hierbij rekening met zowel de grondstoffenimpact als met andere ecologische, economische en maatschappelijke factoren.
- **We sluiten kringlopen op een geografisch schaalniveau dat zo klein als mogelijk is en zo groot als nodig is.** Decentrale modellen, waarbij landbouwers en voedingsverwerkers aan de hand van lokale samenwerkingen de kringloop sluiten, en gecentraliseerde modellen, waarbij stromen bijeengebracht worden en bewerkt tot nieuwe grondstoffen door gespecialiseerde spelers, vullen elkaar aan.
- **We verminderen het aantal stromen dat op het land blijft liggen**, indien dit kan zonder verlies aan nuttige koolstof voor de bodem en zonder bodemverdichting.
- **We optimaliseren bestaande oogst- en verwerkingstechnologie en -machinerie, of ontwikkelen nieuwe**, die het mogelijk maakt stromen terug in de kringloop te brengen op een duurzame en economisch rendabele manier. Deze technologische vernieuwing combineren we met 'low-tech' oplossingen, waarbij bv. landbouwers in interactie gaan met de buurt om reststromen te hergebruiken.
- **We verwaarden stromen die niet in de voeding kunnen worden toegepast, zoveel als mogelijk en op een efficiënte manier voor de veehouderij.** Zo verminderen we ook de nood aan import van soja en vismeel. Ook dierlijke stromen worden, mits voldaan wordt aan de juiste voorwaarden, weer ingezet voor veevoederproductie.
- **We beschikken over aangepaste logistieke systemen, zodat hoogwaardigere toepassingen mogelijk worden.** We doen hierbij maximaal beroep op reeds bestaande sterke sectoren in Vlaanderen, zowel uit de klassieke recyclagesector als andere (bv. koel- en diepvriesindustrie)
- **We hebben oplossingen om moeilijkere, natte en/of kleine stromen (zoals bepaalde groenten en fruit) hoogwaardig terug in te zetten.** Ook beperkte volumes bij kleine voortbrengers (bv. kleine retailers, grootkeukens) worden maximaal opgehaald en verwerkt.
- **We recupereren en recyclen alle nutriënten in de voedselketen.**

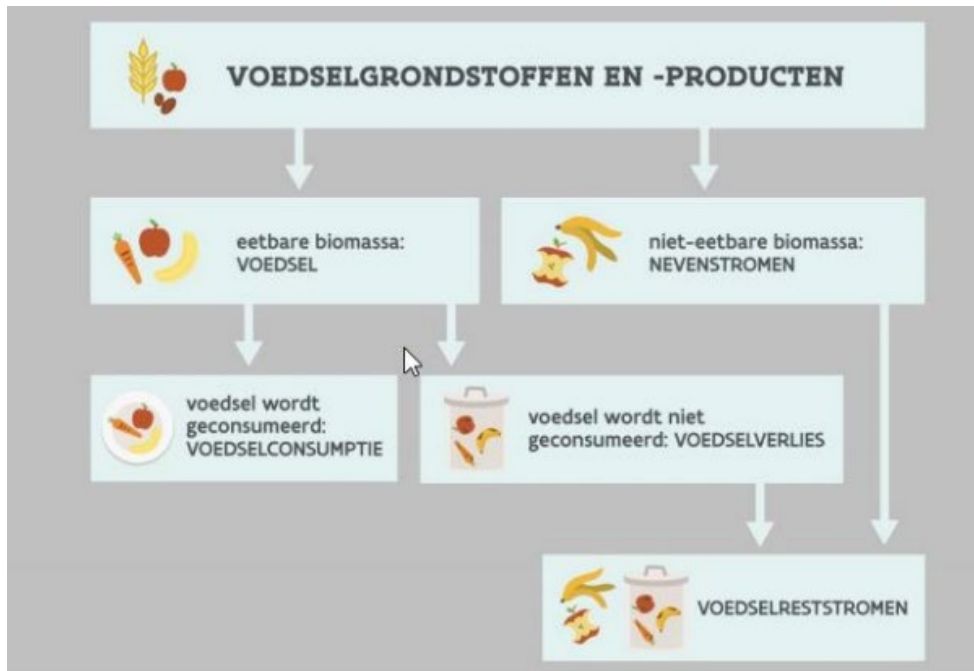
BIJLAGE 2 – toelichting begrippen

Als een **grondstof** of een product voor menselijke voedselconsumptie bestemd is, spreken we van een voedselgrondstof of een voedselproduct. Een voedselgrondstof of -product bestaat uit een eetbare fractie (= voedsel) en een niet-eetbare fractie (= nevenstroom). Als voedsel uiteindelijk niet door mensen wordt geconsumeerd, spreken we van voedselverlies. Voedselgrondstoffen of -producten bevatten ook een gedeelte (voor de mens) niet-eetbare biomassa, die vrijkomt tijdens de verwerking of de consumptie ervan. Dit noemen we een nevenstroom. Als de eetbare of de niet-eetbare fractie van voedselgrondstoffen of -producten verdwijnt uit de agrovoedingsketen voor menselijke voeding (onder de vorm van voedselverlies of nevenstromen), spreken we van **voedselreststromen**.

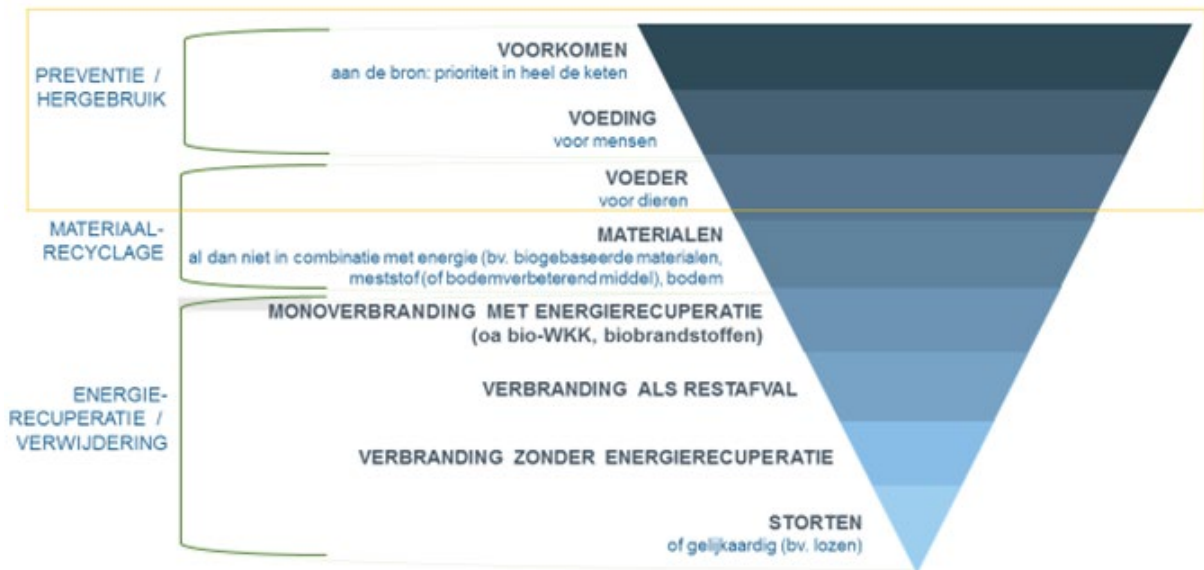
Naast de nevenstromen zijn er nog andere niet-eetbare **biomassastromen** die vrijkomen aan het begin van de keten, met name in de primaire sector en de voedingsindustrie. We spreken van 'niet aan voedsel gelinkte niet-eetbare biomassa-reststromen' om het verschil te duiden met de nevenstromen. Het gaat om niet-eetbare biomassa die we niet beschouwen als een onderdeel van de voedselgrondstof of – product en dus niet in de voedselketen terecht komt. Dit kan dus ook nooit een voedselreststroom worden. Voorbeelden: een fruitboom, stro van het graan, bladeren en stengels van bepaalde gewassen die standaard niet mee geoogst worden en op het veld achterblijven, (aarde)slibs die ontstaan bij wassen van grondstoffen, enz. Deze biomassa-reststromen, ook al vallen ze niet onder het begrip voedselreststromen, worden echter niet uitgesloten in deze oproep.

De **cascade van waardebehoud** zoals vastgelegd door de Vlaamse Regering in het Actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen circulair 2021-2025 ([Actieplan voedselverlies en biomassa-reststromen circulair 2021-2025 \(vlaanderen.be\)](#)) is de leidraad die overheid en keten gebruiken in hun omgang met voedselreststromen. Zowel voedselverliezen als nevenstromen kunnen nog op één of andere manier gevaloriseerd worden met het oog op waardebehoud. Zo worden de materiaalstromen nuttig gebruikt en blijft de milieu-impact beperkt. Het doel is om de voedselreststromen zo hoog mogelijk op de cascade van waardebehoud te krijgen. Des te hoger de bestemming op de cascade staat, des te hoger het waardebehoud.

Meer duiding m.b.t de begrippen vindt u in de bijlage 4 (conceptueel kader).

Figuur 5: Schema van de voedselgerelateerde stromen in de agrovoedingsketen. Bron: Monitor voedselreststromen en voedselverliezen.

Figuur 2: uit het actieplan voedselverlies en biomassa reststromen circulair 2021-2025: deze oproep focust op de hoogwaardige valorisatie, preventie en hergebruik richting voeding en voeder (gele kader).

BIJLAGE 3 – startcharter

[Link naar het startcharter van de werkgagenda Voedselketen >](#)

BIJLAGE 4 – conceptueel kader

Als een grondstof of een product voor menselijke voedselconsumptie bestemd is, spreken we van een voedselgrondstof of een voedselproduct. Een voedselgrondstof of -product bestaat uit een eetbare fractie (= voedsel) en een niet-eetbare fractie (= nevenstroom).

Voedsel dat door mensen wordt geconsumeerd (voedselconsumptie), heeft zijn bestemming bereikt. Als voedsel uiteindelijk niet door mensen wordt geconsumeerd, spreken we van voedselverlies. De term 'verlies' duidt uitsluitend aan dat het gaat om een verlies van voedsel voor humane consumptie. Het wil niet zeggen dat de stroom geen nuttige bestemming of valorisatie krijgt. Er is dan wel sprake van een verlies aan voedsel voor humane consumptie, als materiaal kan het nog een nuttige, zelfs hoogwaardige, valorisatie krijgen.

Voedselgrondstoffen of -producten bevatten ook een gedeelte (voor de mens) niet-eetbare biomassa, die vrijkomt tijdens de verwerking of de consumptie ervan. Dit noemen we een nevenstroom. Het gaat om niet-eetbaar, met voedsel geassocieerd organisch materiaal, maar is géén onderdeel van het voedsel.

Als de eetbare of de niet-eetbare fractie van voedselgrondstoffen of -producten verdwijnt uit de agrovoedingsketen voor menselijke voeding (onder de vorm van voedselverlies of nevenstromen), spreken we van voedselreststromen. De stromen krijgen dan een niet-menselijke bestemming.

Voedselreststromen kunnen ontstaan vanaf het moment dat voedselgrondstoffen klaar zijn om het voedselsysteem binnen te komen: ze zijn oogstklaar of slachtrijp. De agrovoedingsketen eindigt als voedsel geconsumeerd is of als een voedselreststroom uit de keten werd verwijderd. Reststromen die vrijkomen tijdens de primaire productie, voordat de gewassen oogstklaar of de dieren slachtrijp zijn, maken nog geen onderdeel uit van de agrovoedingsketen en vallen dus niet onder de afbakening van 'voedselreststromen'.

Landbouwteelten zijn niet altijd bedoeld voor humane voeding. De productie van veevoedergewassen en de productie van biomassa voor andere niet-voedingsdoeleinden (bv. bio-energie of bio-materialen) zijn uiteraard wel gelinkt aan de agrovoedingsketen, maar vallen buiten de scope van voedselreststromen.

Naast de nevenstromen zijn er nog andere niet-eetbare biomassastromen die vrijkomen aan het begin van de keten, met name in de primaire sector en de voedingsindustrie. We spreken van 'niet aan voedsel gelinkte niet-eetbare biomassa-reststromen' om het verschil te duiden met de nevenstromen. Het gaat om niet-eetbare biomassa die we niet beschouwen als een onderdeel van de voedselgrondstof of het -product en die dus niet in de voedselketen terecht komt. Dit kan ook nooit een voedselreststroom worden. Voorbeelden: een fruitboom, stro van het graan, bladeren en stengels van bepaalde gewassen die standaard niet mee geoogst worden en op het veld achterblijven, (aarde)slib die ontstaat bij het wassen van grondstoffen, enzovoort.

De cascade van waardebehoud is de leidraad die overheid en keten gebruiken in hun omgang met voedselreststromen. Zowel voedselverliezen als nevenstromen kunnen nog op één of andere manier gevaloriseerd worden met het oog op waardebehoud. Zo worden de materiaalstromen nuttig gebruikt en blijft de milieu-impact beperkt. Het doel is om de voedselreststromen zo hoog mogelijk op de cascade van waardebehoud te krijgen. Des te hoger de bestemming op de cascade staat, des te hoger het waardebehoud.